

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **P.S.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej

z dnia 29 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 240/22,

na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę P.S. Sądowi
Rejonowemu w Dąbrowie Górniczej do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 29 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 240/22, Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej uznał oskarżonego P.S. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 209 § 1a k.k., polegającego na tym, że w okresie od 11 września 2020 r. do 22 kwietnia 2021 r. w D. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego na rzecz uprawnionych P. i W. rodzeństwa S., określonego co do

wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w S. o sygn. akt [...] z dnia 29 sierpnia 2012 r., powodując tym zaległości stanowiące równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, przez co naraził pokrzywdzonych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Za ten czyn wymierzono mu karę 2 lat ograniczenia wolności w postaci wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz zobowiązano go do wykonywania ciążącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie P. i W. S.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron, przez co uprawomocnił się z dniem 19 maja 2022 r.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia Sądu Rejonowego wywiódł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w całości na korzyść skazanego i zarzucając:

„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec P.S., w dniu 29 kwietnia 2022 r., wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1a k.k. i wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem również art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., doprowadziło do skazania P.S. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k., popełnione w okresie od 11 września 2020 r. do 22 kwietnia 2021 r., podczas gdy za występki z art. 209 § 1 k.k., na szkodę tych samych pokrzywdzonych, popełniony w okresie od 11 września 2020 r. do 20 kwietnia 2021 r. oskarżony został już skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K 761/21, które to orzeczenie uprawomocniło się w dniu 8 września 2021 r.”

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Dąbrowie Górniczej do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Nie można odmówić racji skarżącemu, że w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w D. dopuścił się rażącej i mającej oczywiście istotny wpływ na treść wyroku obrazy prawa – przepisów art. 500 § 1 i 3 k.p.k. wskazanych w *petitum* kasacji, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi Rejonowemu. Na gruncie niniejszej sprawy brak było bowiem podstaw do wydania wyroku w trybie nakazowym. Zgromadzone dowody nie pozwalały na wysnucie jednoznacznego wniosku o braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia przez P.S. przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. w całym objętym zarzutem okresie.

Tymczasem, jak konsekwentnie podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, postępowanie nakazowe jest szczególną instytucją prawa procesowego, której zastosowanie zostało przewidziane dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedłożony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy oskarżonego i okoliczności popełnienia przez niego zarzucanego mu czynu. W przeciwnym razie konieczne jest skierowanie i rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej (zob. np. wyroki: z dnia 21 lipca 2011 r., III KK 144/11; z dnia 7 marca 2012 r., II KK 30/12; z dnia 21 stycznia 2016 r., II KK 370/15; z dnia 20 kwietnia 2017 r., V KK 66/17, z dnia 27 kwietnia 2021 r., V KK 374/20).

Zgodzić się należy z autorem kasacji, że analiza akt sprawy Sądu Rejonowego w D. prowadzi do wniosku, że powyższe warunki do procedowania w trybie nakazowym nie zostały spełnione. Istniały bowiem przede wszystkim wątpliwości co do prawidłowości przypisania oskarżonemu całego, przyjętego w akcie oskarżenia, czasokresu niealimentacji. Sąd I instancji wprawdzie nie sporządził uzasadnienia, jednak z treści samego orzeczenia wynika, że przypisując oskarżonemu popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. w zakresie czasowym tożsamym z tym jaki wskazano w akcie oskarżenia tj. od dnia 11 września 2020 r. do 22 kwietnia 2021 r., nie dostrzegł, że ten sam Sąd Rejonowy w D. wyrokiem nakazowym z dnia 23 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K 761/21, uznał P.S. za winnego

tego, że w okresie od 11 września 2020 r. do 20 kwietnia 2021 r. w D. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego na rzecz P. i W. rodzeństwa S., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego o sygn. akt [...], tj. czynu z art. 209 § 1 k.k. (k. 64). Zaskarżony niniejszą kasacją wyrok nakazowy ustalił więc czas popełnienia przez oskarżonego czynu tak, że w całości pokrywał się on z uprzednim prawomocnym skazaniem za występki niealimentacji, a nadto wykraczał poza ten okres.

Ponadto, jak trafnie podał skarżący w kasacji, Sąd Rejonowy w D. błędnie wskazał na wyrok Sądu Rejonowego w S. o sygn. akt [...], jako konkretyzujący zobowiązanie alimentacyjne, podczas gdy z akt sprawy wynika, że wysokość alimentów została określona na mocy wyroku Sądu Rejonowego w D. o sygn. akt [...] (k. 43). Sąd ten przypisał także P.S. kwalifikowaną postać występku z art. 209 § 1a k.k., podczas gdy matka małoletnich pokrzywdzonych składając zawiadomienie o przestępstwie zeznała, że jej dzieci mają zapewnione podstawowe potrzeby życiowe (k. 22).

W kontekście powyższego uznać należało, że brak było przesłanek do procedowania w trybie nakazowym, albowiem wskazane powyżej okoliczności, wymagały należytego wyjaśnienia w toku postępowania zwyczajnego.

Nadmienić także pokrótce należy, że w układzie okoliczności niniejszej sprawy nie doszło do wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. W przypadku przestępstw niealimentacji, należących do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, przeszkoda procesowa w postaci *rei iudicatae* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17, LEX nr 2337346; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV KK 149/18, LEX 2498044). W niniejszej sprawie nie zaistniała powaga rzeczy osądzonej, skoro poprzednie skazanie P.S. dotyczy fragmentu czynu zarzuconego i przypisanego mu późniejszym wyrokiem Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej.

Powyższe uchybienia miały istotny wpływ na treść orzeczenia Sądu Rejonowego w D., a to sprawiło, że niezbędne okazało się jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Rozstrzygając ponownie sprawę Sąd *meriti* będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę powyższych uwag, a w szczególności uwzględni treść wyroku Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K 761/21.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku.